

УСТАВ РЕПУБЛИКЕ СРПСКЕ*

* („Службени гласник Републике Српске“, број 21/92 – пречишћени текст, 28/94, 8/96, 13/96, 15/96, 16/96, 21/96, 21/02, 26/02, 30/02, 31/02, 69/02, 31/03, 98/03, 115/05, 117/05).

Поштујући вољу својих конститутивних народа и грађана да образују и очувају Републику Српску и да уставно уређење Републике утемеље на поштовању људског достојанства, слободе и једнакости, националној равноправности, демократским институцијама, владавини права, социјалној правди, плуралистичком друштву, гарантовању и заштити људских слобода и права као и права мањинских група у складу са међународним стандардима, забрани дискриминације и уважавању правила тржишне економије;

у жељи да обезбиједи мир, толеранцију и опште благостање;

у намјери да допринесе развоју пријатељских односа међу народима и државама;

изражавајући опредјељеност Републике Српске за потпуно поштовање и досљедно примјењивање Општег оквирног споразума о миру за Босну и Херцеговину, којим се недвосмислено прихвата, потврђује и гарантује уставно-правни положај Републике Српске, као једног од два ентитета у саставу Босне и Херцеговине,

Народна скупштина Републике Српске доноси¹

¹ Преамбула је замијењена Амандманом LXXVI

УСТАВ РЕПУБЛИКЕ СРПСКЕ

I ОСНОВНЕ ОДРЕДБЕ

Члан 1.²

Република Српска је јединствен и недјељив уставно-правни ентитет.

Република Српска самостално обавља своје уставотворне, законодавне, извршне и судске функције.

Република Српска је један од два равноправна ентитета у Босни и Херцеговини.

Срби, Бошњаци и Хрвати, као конститутивни народи, Остали и грађани, равноправно и без дискриминације учествују у вршењу власти у Републици Српској.

Члан 2.³

Територија Републике је јединствена, недјељива и неотуђива.

Споразум о промјени међуентитетске линије разграничења између Републике Српске и Федерације Босне и Херцеговине може се изнијети на потврду путем референдума у Републици.

Члан 3.⁴

Републици припадају све државне функције и надлежности осим оних које су Уставом Босне и Херцеговине изричито пренесене на њене институције.

² Члан 1. замијењен је Амандманом XXVII, који је замијењен Амандманом XLIV, који је касније замијењен Амандманом LXVII

³ Став 1. члана 2. Устава замијењен је Амандманом XLV; став 2. истог члана је замијењен Амандманом XXVIII, који је замијењен Амандманом LV у коме је Амандманом LXVIII ријеч „граница“ замијењена са „међуентитетска линија разграничења“

⁴ Члан 3. Устава замијењен је тачком 1. Амандмана XLVI, који је замијењен тачком 1. Амандмана LVI

Члан 4.⁵

Република може, сходно Уставу Босне и Херцеговине, да успоставља специјалне паралелне односе са Савезном Републиком Југославијом и њеним републикама чланицама.

Члан 5.⁶

Уставно уређење Републике темељи се на:

- гарантовању и заштити људских слобода и права у складу са међународним стандардима,
- обезбјеђивању националних равноправности **и заштити виталних интереса конститутивних народа,**
- социјалној правди,
- владавини права,
- тржишној привреди,
- вишестраначком систему,
- парламентарној демократији и подјели власти,
- слободним изборима,
- локалној самоуправи,
- заштити права етничких група и других мањина.

Члан 6.⁷

Грађани Републике имају држављанство Републике Српске.

Грађанин Републике Српске не може бити лишен држављанства.

Члан 7.⁸

Службени језици Републике Српске су: језик српског народа, језик бошњачког народа и језик хрватског народа. Службена писма су ћирилица и латиница.

На подручјима гдје живе друге језичке групе у службеној употреби су и њихови језици и писма, на начин одређен законом.

⁵ Члан 4. Устава замијењен је Амандманом XXIX, који је допуњен тачком 2. Амандмана XLVI, који је замијењен тачком 2. Амандмана LVI

⁶ Алинеја 2. члана 5. Устава допуњена је Амандманом LXIX којим су додане ријечи“ и заштити виталних интереса конститутивних народа“

⁷ Став 1. члана 6. Устава замијењен је Амандманом XLVII; став 2. истог члана додан је Амандманом XXX, који је замијењен Амандманом LXX

⁸ Став 1. члана 7. Устава замијењен је Амандманом LXXI

Члан 8.

Република има заставу, грб и химну.

Изглед заставе и грба и текст химне уређују се уставним законом.

Члан 9.

Главни град Републике је Сарајево.

II ЉУДСКА ПРАВА И СЛОБОДЕ

Члан 10.

Грађани Републике су равноправни у слободама, правима и дужностима, једнаки су пред законом и уживају исту правну заштиту без обзира на расу, пол, језик, националну припадност, вјероисповест, социјално поријекло, рођење, образовање, имовно стање, политичко и друго увјерење, друштвени положај или друго лично својство.

Члан 11.

Живот човјека је неприкосновен.

Смртна казна може се изузетно прописати и изрећи само за најтеже облике тешких кривичних дјела.

Члан 12.

Слобода и лична безбједност човјека су неповредиви.

Никоме се не може одузети или ограничити слобода, осим у случајевима и по поступку који су утврђени законом.

Члан 13.

Људско достојанство, тјелесни и духовни интегритет, човјекова приватност, лични и породични живот су неповредиви.

Члан 14.

Нико не смије бити подвргнут мучењу, свирепом, нехуманом или понижавајућем поступању или кажњавању.

Забрањено је и кажњиво свако изнуђивање признања и изјава.

Забрањено је на било ком лицу, без његовог пристанка, вршити медицинске и друге научне огледе.

Члан 15.

Незаконито лишавање слободе је кажњиво.

Лишење слободе може трајати само док постоје законски услови за то.

Лице за које постоји основана сумња да је извршило кривично дјело може бити притворено и задржано у притвору само кад је то неопходно ради вођења кривичног поступка или ради безбједности људи.

Притвор се одређује одлуком суда, а само изузетно, под условима одређеним законом, одлуком другог законом овлашћеног органа – најдуже до три дана.

Лицу које је притворено мора се уручити писмено образложено рјешење у часу притварања. Против овог рјешења **приватно** * лице има право жалбе.

Члан 16.

Свако има право на једнаку заштиту својих права у поступку пред судом и другим државним органом и организацијом.

Свакоме је зајамчено право на жалбу или друго правно средство против одлуке којом се рјешава о његовом праву или на законом заснованом интересу.

Члан 17.

Свако има право на накнаду штете коју му незаконитим или неправилним радом наносе службено лице или државни орган, односно организација која врши јавна овлашћења.

Лице које је неоправдано осуђено или незаконито и без основа лишено слободе, има право на рехабилитацију, накнаду штете, јавно извињење и друга законом утврђена права.

Члан 18.

Лицу оптуженом за кривично дјело јамчи се праведно суђење.

Оптужено лице мора бити у најкраћем законском року обавјештено о разлозима оптужбе.

Оптуженом лицу не може се судити у његовој одсутности.

Оптуженом који није доступан суду може се судити у одсутности само у законом одређеним случајевима.

* У члану 15. ставу 5. Устава постоји техничка грешка. Из садржаја одредби наведеног члана очигледно је да умјесто ријечи “приватно“ треба да стоји ријеч „притворено“. (прим.аут.)

Члан 19.

Зајемчено је право на одбрану.

Јамчи се право на слободан избор браниоца и несметано општење са њим.

Бранилац не може бити позван на одговорност за радње предузете у поступку одбране.

Члан 20.

Нико не може бити кажњен за дјело које, прије него што је учињено, није било законом предвиђено као кажњиво дјело, нити му се може изрећи казна која за то дјело није законом била предвиђена.

Нико не може бити сматран кривим за кривично дјело док то не буде утврђено правоснажном судском одлуком.

Члан 21.

Грађани се могу слободно кретати, настањивати и боравити на територији Републике, слободно напуштати ту територију и на њу се слободно враћати.

Законом се могу увести ограничења кретања само ако је то неопходно ради вођења кривичног поступка или ради заштите безбједности и здравља људи.

Никаква ограничења из политичких разлога не могу бити установљена.

Члан 22.⁹

Слобода и тајност дописивања и других облика општења су неповредиви.

Законом се може прописати да се само на основу одлуке суда може одступити од начела неповредивости слободе и тајности дописивања и других облика општења, ако је то неопходно ради провођења кривичног поступка или ради безбједности Републике.

Члан 23.

Зајамчена је заштита тајности података о личности. Прикупљање, обрада и сврха коришћења личних података, уређују се законом.

Забрањено је коришћење података о личности које је супротно утврђеној сврси њиховог прикупљања.

Грађани имају право да траже и добијају све податке о себи, садржане у актима државних органа и у другим службеним евиденцијама.

⁹ У члану 22. Устава ријечи „и Југославије“ брисане су Амандманом LVII тачка 4.

Члан 24.

Стан је неповредив.

Законом се може прописати да службено лице на основу налога суда може ући у стан или друге просторије против воље њиховог држаоца и извршити претрес. Претрес се врши у присуству два свједока.

Службено лице може, под условима утврђеним законом, ући у туђи стан или друге просторије и без одлуке суда извршити претрес ако је то неопходно ради хватања учиниоца кривичног дјела или ради спасавања људи и имовине.

Члан 25.

Зајамчена је слобода мисли и опредјељења, савјести и увјерења, као и јавног изражавања мишљења.

Члан 26.¹⁰

Зајамчена је слобода штампе и других средстава јавног обавјештавања.

Слободно је оснивање **новинских** и издавачких предузећа, издавање новина и јавно обавјештавање другим средствима у складу са законом.

Цензура штампе и других видова јавног обавјештавања је забрањена.

Средства јавног обавјештавања дужна су да благовремено, истинито и објективно обавјештавају јавност.

Јамчи се право на исправку неистинитог обавјештавања којим се повређује нечије право или на закону засновани интерес, као и право на накнаду штете настале по том основу.

Члан 27.

Научно, културно и умјетничко стварање је слободно.

Зајамчена је заштита моралних и имовинских права по основу научног, културног, умјетничког и другог интелектуалног стваралаштва.

¹⁰ У ставу 2. члана 26. Устава ријеч „неовисних“ замијењена је ријечју „новинских“ Амандманом XLIII тачка 1.

Члан 28.¹¹

Јамчи се слобода вјероисповести.

Вјерске заједнице су једнаке пред законом, слободне у вршењу вјерских послова и вјерских обреда, могу оснивати вјерске школе и изводити вјерску наставу у свим школама свих степена образовања, бавити се привредним и другим дјелатностима, примати поклоне, стварати задужбине и њима управљати, у складу са законом.

Српска православна црква је црква српског народа и других народа православне вјере.

Члан 29.¹²

Грађанин који је навршио 18 година живота има право да бира и да буде биран.

Бирачко право је опште и једнако, избори су непосредни, а гласање тајно.

Бирачко право на основу члана 29. стиче се након претходног пребивалишта у одређеном мјесту у трајању које се утврђује законом.

Члан 30.

Грађани имају право на мирно окупљање и јавни протест.

Слобода окупљања може се законом ограничити само ради заштите безбједности људи и имовине.

Члан 31.

Зајамчена је слобода политичког организовања и дјеловања у складу са законом.

Забрањено је политичко организовање и дјеловање усмјерено на угрожавање демократије, нарушавање интегритета Републике, кршење Уставом зајамчених слобода и права и распиривање националне, расне или вјерске мржње и нетрпељивости.

¹¹ Став 4. члана 28. Устава брисан је Амандманом LXXII

¹² Члан 29. Устава допуњен је тачком 5. Амандмана LVII

Члан 32.

Грађани имају право да јавно износе мишљење о раду државних и других органа и организација, да им подносе представке, петиције и приједлоге и да на њих добију одговор.

Нико не може бити позван на одговорност нити трпјети друге штетне последице због јавно израженог мишљења о раду државних органа или ставова изнесених у представци, петицији и приједлогу, осим ако је тиме учинио кривично дјело.

Члан 33.

Грађани имају право да учествују у обављању јавних послова и да под једнаким условима буду примљени у јавну службу.

Члан 34.¹³

Грађанину се гарантује слобода изражавања националне припадности и културе и право употребе свог језика и писма.

Нико није дужан да се изјашњава о својој националној припадности.

Члан 35.

Човјек има право на здраву животну средину. Свако је, у складу са законом, дужан да у оквиру својих могућности штити и унапређује животну средину.

Члан 36.

Породица, мајка и дијете имају посебну заштиту.

Брак и односи у браку и породици уређују се законом.

Право је човјека да слободно одлучује о рађању дјете.

Родитељи имају право и дужност да се старају о подизању и васпитању своје дјете.

Дјеца су дужна да се старају о својим родитељима којима је потребна помоћ.

Дјеца рођена ван брака имају једнака права и дужности као и дјеца рођена у браку.

Малољетници о којима се родитељи не старају, као и лица која нису у могућности да се сама старају о себи и заштити својих права и интереса, имају посебну заштиту.

¹³ Став 3. члана 34. Устава брисан је тачком 6. Амандмана LVII

Члан 37.

Свако има право на заштиту здравља.

Зајамчено је право на здравствену заштиту, у складу са законом.

Дјеца, труднице и стара лица имају право на здравствену заштиту из јавних прихода, а друга лица под условима утврђеним законом.

Члан 38.¹⁴

Свако има право на школовање под једнаким условима.

Основно школовање је обавезно и бесплатно.

Свакоме је под једнаким условима доступно средњошколско и високошколско образовање.

Грађани могу оснивати приватне школе, у складу са законом.

Члан 39.

Свако има право на рад и слободу рада.

Принудни рад је забрањен.

Свако је слободан у избору занимања и запослења и под једнаким условима му је доступно радно мјесто и функција.

Запосленима може престати радни однос противно њиховој вољи на начин и под условима који су утврђени законом и колективним уговором.

Свако по основу рада има право на зараду, у складу са законом и колективним уговором.

Члан 40.

Запослени имају право на ограничено радно вријеме, дневни и седмични одмор, те плаћени годишњи одмор и одсуства, у складу са законом и колективним уговором.

Запослени имају право на заштиту на раду, у складу са законом.

Омладина, жене и инвалиди имају посебну заштиту.

¹⁴ У ставу 4. члана 38. Устава ријечи „и училишта“ брисане су тачком 2. Амандмана XLIII

Члан 41.

Зајамчена је слобода синдикалног организовања и дјеловања.

Члан 42.

Запослени имају право на штрајк, под условима утврђеним законом.

Члан 43.

Право запослених и чланова њихових породица на социјалну сигурност и социјално осигурање уређује се законом и колективним уговором.

Јамчи се, под условима утврђеним законом, право на материјално обезбјеђење за вријеме привремене незапослености.

Грађанима који су дјелимично способни за рад обезбјеђују се оспособљавање за одговарајући посао и услови за њихово запошљавање, у складу са законом.

Република обезбјеђује помоћ и социјалну сигурност грађанима који су неспособни за рад и немају средства за издржавање.

Члан 44.¹⁵

Странци имају људска права и слободе утврђене уставом и друга права утврђена законом и међународним уговорима.

Члан 45.

Свако је дужан да се придржава Устава и закона.

Свако је дужан да савјесно и одговорно врши повјерену му јавну функцију.

Члан 46.

Свако је дужан да другом пружи помоћ у невољи и да учествује у отклањању опште опасности.

Члан 47.

(брисан на основу тачке 7. Амандмана LVII)

¹⁵ Став 2. члана 44. Устава брисан је Амандманом LXXIII

Члан 48.¹⁶

Права и слободе зајамчени овим уставом не могу се одузети ни ограничити.

Обезбјеђује се судска заштита слобода и права зајамчених овим уставом.

Ко се огријешо о људска права и основне слободе зајамчене овим уставом, лично је одговоран за то и не може се правдати ничијим наређењем.

Члан 49.¹⁷

Слободе и права се остварују, а дужности испуњавају непосредно на основу Устава, осим када је Уставом предвиђено да се услови за остваривање појединих од њих утврђују законом.

Законом се може прописати начин остваривања појединих права и слобода само када је то неопходно за њихово остваривање.

У случају различитости у одредбама о правима и слободама између Устава Републике Српске и Устава Босне и Херцеговине, примјењују се оне одредбе које су за појединца повољније.

Одредбе чланова 10, 21, 30, 32, 33, 34, 38. и 43. Устава о правима и слободама грађана третирају се као одредбе о људским правима и основним слободама и односе се на све, а не само на грађане.

Одредбе чланова 13, 22, 23, 24, 25, 26, 28. и 30. Устава о правима и слободама оствариваће се у складу са одговарајућим одредбама чланова 8. до 11. Европске конвенције о заштити људских права и основних слобода.¹⁸

¹⁶ Став 2. члана 48. Устава брисан је тачком 8. Амандмана LVII, а досадашњи ставови 3. и 4. постали су ставови 2. и 3.

¹⁷ Став 3. члана 49. брисан је тачком 3. Амандмана XXXV;

¹⁸ Тачкама 1-3 Амандмана LVII допуњено је поглавље Устава о људским правима и основним слободама

III ЕКОНОМСКО И СОЦИЈАЛНО УРЕЂЕЊЕ

Члан 50.

Економско и социјално уређење заснива се на равноправности свих облика својине и слободном привређивању, самосталности предузећа и других облика привређивања у стицању и расподјели добити и слободном кретању робе, рада и капитала у Републици као јединственом привредном простору.

Члан 51.

Република мјерама економске и социјалне политике подстиче економски развој и повећање социјалног благостања грађана.

Члан 52.

Слободно предузетништво може се законом ограничити ради заштите интереса Републике, човјекове околине, здравља и безбједности људи.

Забрањени су монополи.

Члан 53.

Република обезбјеђује заштиту потрошача.

Члан 54.

Сви облици својине имају једнаку правну заштиту.

Члан 55.

Јамчи се право наслеђивања, у складу са законом.

Члан 56.¹⁹

Законом се може ограничити или одузети право својине, уз правичну накнаду.

За вријеме ратног стања, непосредне ратне опасности или ванредног стања законом се може ограничити располагање или утврдити посебан начин коришћења дијела средстава правних и физичких лица.

¹⁹ Члан 56. Устава допуњен је тачком 1. Амандмана XXXI

Члан 57.²⁰

Страна лица могу стицати право својине и права на основу улагања капитала, у складу са законом.

Својинска и друга права страног улагача стечена на основу уложеног капитала, не могу се ограничити или одузети законом или другим прописом.

Јамчи се право страном лицу да обавља привредну или другу дјелатност и права по основу пословања, под условима који се не могу мијењати на његову штету.

Страном улагачу јамчи се слободно изношење добити и уложеног капитала из Републике.

Законом се може, изузетно, када то захтијева општи друштвени интерес, утврдити у којим дјелатностима, односно подручјима, страно лице не може основати властито предузеће.

Члан 58.²¹

Својинска права и обавезе над средствима у друштвеној својини и услови под којима се та средства преносе у друге облике својине уређују се законом.

Средства у друштвеној и државној својини могу се отуђивати, по правилу, само по тржишним критеријима.

Члан 59.²²

Употреба и искоришћавање ствари од посебног културног, научног, умјетничког или историјског значаја или од значаја за заштиту природе и човјекове околине могу се на основу закона ограничити, уз пуну накнаду власнику.

Законом се уређује заштита, коришћење, унапређивање и управљање добрима од општег интереса, као и плаћање накнаде за коришћење добара од општег интереса и градског грађевинског земљишта.

²⁰ Члан 57. Устава замијењен је Амандманом XLVIII

²¹ Став 2. члана 58. Устава замијењен је тачком 2. Амандмана XXXI

²² Ставови 1, 2. и 3. члана 59. Устава брисани су Амандманом LXXIV, а досадашњи ставови 4. и 5. постали су ставови 1. и 2.

Члан 60.

Физичка и правна лица остварују својинска права на непокретности према њиховој природи и намјени, у складу са законом.

Јамчи се својина на пољопривредно земљиште, а на шуме и шумско земљиште у законом утврђеним границама.

Члан 61.

Република јамчи минимум социјалне сигурности грађана и обезбјеђује функционисање јавних служби, у складу са законом.

Финансирање јавних служби врши се преко фондова и буџета, у складу са законом.

Члан 62.

Република и општина буџетом утврђују јавне приходе и јавне расходе.

Средства буџета су порези, таксе и други законом утврђени приходи.

Члан 63.

Обавеза плаћања пореза и других даџбина је општа и утврђује се према економској снази обвезника.

Члан 64.

Република штити и подстиче:

- рационално коришћење природних богатстава у циљу заштите и побољшања квалитета живота и заштите и обнове средине у општем интересу;
- очување и обогаћивање историјског, културног и умјетничког блага;
- научноистраживачки рад;
- штедњу у свим њеним облицима, а посебно штедњу која је усмјерена на привредне активности и откуп станова;
- задруге и задругарство;
- занатство;
- физичку културу и спорт.

Члан 65.

Запослени имају право учешћа у управљању предузећем, у складу са законом.

У управљању фондовима и добрима у државној својини законом се обезбјеђује утицај грађана.

IV ПРАВА И ДУЖНОСТИ РЕПУБЛИКЕ

Члан 66.

Права и дужности Републике врше Уставом одређени републички органи.

Људска права и слободе, једнакост пред законом, самосталност и једнак положај предузећа и других организација, уставни положај и права јединица локалне самоуправе основа су и мјера овлашћења и одговорности републичких органа.

Члан 67.

Републички органи, у оквиру Уставом утврђених права и дужности Републике, утврђују политику, доносе и извршавају законе, друге прописе и опште акте, врше заштиту уставности и законитости.

Органима и организацијама у општинама може се повјерити извршавање закона и осталих прописа и општих аката из оквира права и дужности Републике.

Законом се уређује одговорност за извршавање закона, других прописа и општих аката.

Члан 68.²³**Република уређује и обезбјеђује:**

- 1) интегритет, уставни поредак и територијалну цјелокупност Републике²⁴;**
- 2) безбједност²⁵;**
- 3) мјере из своје надлежности за случај ратног стања и ванредног стања које прогласе институције Босне и Херцеговине, као и мјере за случај ванредног стања које прогласе институције Републике Српске;**
Одредбе тачке 3. овог члана се не односе на употребу војске и друге мјере из надлежности институција Босне и Херцеговине²⁶;
- 4) уставност и законитост;**
- 5) остваривање и заштиту људских права и слобода;**
- 6) својинске и облигационе односе и заштиту свих облика својине, правни положај предузећа и других организација, њихових удружења и комора, економске односе са иностранством, који нису пренесени на институције Босне и Херцеговине²⁷, тржиште и планирање ;**
- 7) банкарски и порески систем²⁸;**
- 8) основне циљеве и правце привредног, научног, технолошког, демографског и социјалног развоја, развоја пољопривреде и села, коришћење простора, политику и мјере за усмјеравање развоја и робне резерве;**
- 9) контролу законитости располагања средствима правних лица и прикупљање статистичких и других података од општег интереса;**
- 10) организацију, надлежности и рад државних органа;**
- 11) систем јавних служби;**
- 12) радне односе, заштиту на раду, запошљавање, социјално осигурање и друге облике социјалне заштите, здравство, борачку и инвалидску заштиту, бригу о дјечи и омладини, образовање, културу и заштиту културних добара, физичку културу;**
- 13) заштиту животне средине;**
- 14) систем јавног информисања;**

²³ Члан 68. Устава замијењен је Амандманом XXXII

²⁴ У подтачки 1) Амандмана XXXII ријечи „сувереност, независност“ замијењене су Амандманом LVIII тачка 1. ријечима „интегритет, уставни поредак“

²⁵ У тачки 2. члана 68. ријечи „одбрану и“ брисане су Амандманом CXV

²⁶ Тачка 3. члана 68. замијењена је Амандманом CVI

²⁷ У подтачки 6) Амандмана XXXII ријечи „који нису пренесени на институције Босне и Херцеговине“ додате су тачком 2. Амандмана LVIII

²⁸ У подтачки 7) Амандмана XXXII ријечи „монетарни, девизни и царински“ брисане су тачком 3. Амандмана LVIII

- 15) међународну сарадњу, осим оне која је пренесена институцијама Босне и Херцеговине²⁹;
- 16) (брисана Амандманом LXXV)
- 17) финансирање остваривања права и дужности Републике;
- 18) друге односе од интереса за Републику, у складу са Уставом.

V ОРГАНИЗАЦИЈА РЕПУБЛИКЕ

Члан 69.

Државна власт у Републици организује се на начелу подјеле власти.

Уставотворну и законодавну власт остварује Народна скупштина. Законодавну власт ће у Републици Српској вршити Народна скупштина и Вијеће народа. Закони и други прописи које изгласа Народна скупштина, а који се тичу питања виталног националног интереса било којег од конститутивних народа ступају на снагу тек након усвајања у Вијећу народа.³⁰

Републику представља и њено државно јединство изражава предсједник Републике.³¹

Извршну власт врши Влада.

Судска власт припада судовима.

Заштиту уставности и законитости обезбјеђује Уставни суд.

Од ниже наведених функција, највише двије се могу попунити из реда једног конститутивног народа или из реда Осталих:

- 1) предсједник Владе,
- 2) предсједавајући Народне скупштине Републике Српске,
- 3) предсједавајући Вијећа народа,
- 4) предсједник Врховног суда,
- 5) предсједник Уставног суда,
- 6) републички јавни тужилац.³²

²⁹ Подтачка 15) Амандмана XXXII допуњена је тачком 4. Амандмана LVIII ријечима: „осим оне која је пренесена институцијама Босне и Херцеговине“

³⁰ Став 2. члана 69. Устава допуњен је тачком 1. Амандмана LXXVI

³¹ Став 3. члана 69. Устава замијењен је Амандманом XXXII

³² Члан 69. Устава допуњен је тачком 2. Амандмана LXXVI, а исправком Амандмана LXXVI у тачки 2. подтачка 2. умјесто ријечи „предсједник“ треба да стоји ријеч „предсједавајући“.

1. Народна скупштина

Члан 70.

Народна скупштина:

1. одлучује о промјени Устава;
2. доноси законе, друге прописе и опште акте;
3. доноси план развоја, просторни план, буџет и завршни рачун;
4. утврђује територијалну организацију Републике;
5. расписује републички референдум;
6. расписује републички јавни зајам и одлучује о задужењу Републике;
7. расписује изборе за народне посланике и за предсједника Републике;
8. бира, именује и разрјешава функционере, у складу са Уставом и законом;
9. врши контролу рада Владе и других органа који су јој одговорни, у складу са Уставом и законом;
10. даје амнестију;
11. обавља и друге послове, у складу са Уставом и законом.

Народна скупштина:

1. бира делегате из Републике у Вијеће народа Парламентарне скупштине Босне и Херцеговине;
2. ратификује споразуме које Република закључи са државама и међународним организацијама уз престанак Парламентарне скупштине Босне и Херцеговине.³³

Народна скупштина, у складу са Уставом и законом, проглашава:

Ванредно стање за Републику или дио Републике у случају угрожавања безбједности, усљед елементарних непогода (поплава, земљотреса и пожара), природних катастрофа, епидемија, повреда људских права и слобода и нормалног функционисања уставних органа Републике.

Одредбе става 3. овог члана се не односе на употребу војске и друге мјере из надлежности институција Босне и Херцеговине.³⁴

³³ Члан 70. Устава допуњен је Амандманом LIX, који замјењује Амандман XXXIV

³⁴ Став 3. члана 70. Устава замијењен је Амандманом CVII, који замјењује Амандмане XXXV и LXI

Витални национални интереси конститутивних народа су дефинисани на сљедећи начин:

- остваривање права конститутивних народа да буду адекватно заступљени у законодавним, извршним и правосудним органима власти;
- идентитет једног конститутивног народа;
- уставни амандмани;
- организација органа јавне власти;
- једнака права конститутивних народа у процесу доношења одлука;
- образовање, вјероисповест, језик, његовање културе, традиције и културно наслеђе;
- територијална организација;
- систем јавног информисања;
- и друга питања која би се третирали као питања од виталног националног интереса уколико тако сматра 2/3 једног од клубова делегата конститутивних народа у Вијећу народа.³⁵

а) Процедура за законе у вези са виталним интересима како је дефинисано у листи из Амандмана LXXVII.

Закони или други прописи или акти које изгласа Народна скупштина ће се доставити и разматрати од стране Вијећа народа ако се исти односи на витални интерес дефинисан у Амандману LXXVII.

Уколико више од једног предсједавајућег или потпредсједавајућег Вијећа народа сматра да закон спада у питања од виталног интереса дефинисана у Амандману LXXVII закон ће бити уврштен на дневни ред Вијећа народа као питање од виталног интереса.

Ако само један предсједавајући или потпредсједавајући тврди да закон спада у питања од виталног интереса двотрећинска већина одговарајућег клуба може прогласити да је ријеч о питању са листе виталних интереса. У том случају ће се слиједити процедура описана у ставу „б“ у даљем тексту.

Предсједавајући и потпредсједавајући морају донети одлуку у року од једне седмице.

Уколико већина сваког клуба који има делегате у Вијећу народа гласа за такве законе или друге прописе или акте, сматраће се да су они усвојени.

Уколико се у Вијећу народа постигне сагласност о амандманима такав закон, пропис или акт се поново подноси Народној скупштини на одобравање.

³⁵ Члан 70. Устава допуњен је Амандманом LXXVII

Уколико сагласност није могућа у Вијећу народа или уколико се на приједлог амандмана не добије сагласност формираће се заједничка комисија од представника Народне скупштине и Вијећа народа. Заједничка комисија је састављена на паритетном основу и одлуке доноси консензусом. Заједничка комисија усаглашава текст закона.

Уколико се текст закона усагласи закон се сматра усвојеним.

Уколико се не постигне сагласност, закон неће бити усвојен, те се исти враћа предлагачу на нови поступак. У том случају предлагач не може поново поднијети исти текст закона, прописа или акта.

б) Процедуре за законе који се односе на витални национални интерес уколико је одлучено 2/3 већином једног од клубова конститутивних народа у Вијећу народа.

У случају да 2/3 једног од клубова конститутивних народа у Вијећу народа одлучи да се закон, акт или пропис односи на витални интерес, закон ће разматрати Вијеће народа.

Уколико већина сваког клуба заступљеног у Вијећу народа гласа за тај закон, други пропис или акт, исти се сматра усвојеним.

Уколико се Вијеће народа усагласи о аманданима, закон, пропис или акт се поново доставља на одобрење Народној скупштини.

Уколико заједничка комисија из тачке а) не постигне сагласност, питање се просљеђује Уставном суду Републике Српске да донесе коначну одлуку да ли се предметни закон односи на витални интерес једног од конститутивних народа.

Вијеће за заштиту виталног интереса при Уставном суду Републике Српске одлучује о прихватљивости таквих случајева 2/3 већином у року од једне седмице, а у року од мјесец дана одлучује о меритуму случајева који се сматрају прихватљивим.

У случају да процедуру према ставу б) покрене 2/3 већина једног од клубова, потребан је глас најмање двојице судија да би суд одлучио да се ради о виталном интересу.

Уколико Суд донесе позитивну одлуку о виталном интересу, тај закон се сматра неусвојеним, те се документ враћа предлагачу који треба покренути нову процедуру. У том случају предлагач не може поново доставити исти текст закона, прописа или акта.

У случају да Суд одлучи да се предметни закон не односи на витални интерес, сматра се да је закон усвојен / биће усвојен простом већином.³⁶

³⁶ Члан 70. Устава допуњен је Амандманом LXXXII

Члан 71.

Народна скупштина има 83 народна посланика.³⁷

Изборним законима се утврђују изборне јединице и систем подјеле мандата којима се обезбјеђује да све општине буду на одговарајући начин заступљене у Народној скупштини.³⁸

Народни посланици се бирају непосредно и тајним гласањем.

Избор и престанак мандата народних посланика и образовање изборних јединица уређују се законом.

Најмање четири члана једног конститутивног народа ће бити заступљено у Народној скупштини.

Ни један посланик у Народној скупштини / општинској скупштини не може вршити функцију делегата у Вијећу народа.

Састав Вијећа народа ће бити паритетан, тако да сваки конститутивни народ има исти број заступника.

Вијеће народа има по осам чланова из сваког конститутивног народа и четири члана из реда Осталих.

Остали имају право да равноправно учествују у поступку већинског гласања.

Чланове Вијећа народа бира одговарајући клуб посланика у Народној скупштини.

У случају да број чланова једног клуба делегата у Вијећу народа буде већи од броја представника у одговарајућем клубу Народне скупштине, додатни број делегата ће бирати клуб који ће се формирати у ту сврху из реда одборника у скупштинама општина у Републици Српској.³⁹

³⁷ Став 1. члана 71. Устава замијењен је Амандманом LII, а исправком Амандмана LII умјесто броја „82“ треба да стоји број „83“.

³⁸ Став 2. члана 71. Устава замијењен је тачком 2. Амандмана XXXVI

³⁹ Члан 71. Устава допуњен је Амандманом LXXVIII, а исправком истог амандмана ријеч „посланика“ замијењена је ријечју „заступника“.

Члан 72.⁴⁰

Народни посланици се бирају на четири године.

На приједлог најмање 30 народних посланика, Народна скупштина може, двотрећинском већином гласова од укупног броја посланика, скратити свој мандат.

За вријеме ратног стања и непосредне ратне опасности мандат Народне скупштине се продужава док то стање траје.

Народна скупштина не може скратити свој мандат за вријеме ратног стања и непосредне ратне опасности.

У случају да Народна скупштина скрати свој мандат или буде распуштена⁴¹, избори за нову Народну скупштину морају се одржати у року од 60 дана од дана доношења одлуке о скраћивању мандата. Изборе расписује председник Републике.

Скраћивањем мандата Народне скупштине престаје и мандат Владе.

Предсједник Републике може, пошто саслуша мишљење председника Владе и председника Народне скупштине, одлучити да Народна скупштина буде распуштена.

Мандат чланова Вијећа народа траје четири године.

Скраћивањем мандата Народне скупштине и распуштањем Народне скупштине престаје и мандат Вијећа народа.⁴²

Члан 73.⁴³

Посланици у Народној скупштини и чланови Вијећа народа неће бити кривично или грађански одговорни за било који поступак извршен у оквиру њихових дужности у Народној скупштини, односно Вијећу народа.

Члан 74.

Народна скупштина ради у сталном засједању.

Сједнице Народне скупштине сазива и предсједава им председник Скупштине.

Предсједник је дужан сазвати сједницу на захтјев једне трећине народних посланика, председника Републике и Владе.

⁴⁰ Члан 72. Устава допуњен је Амандманом XXXIX и Амандманом LX

⁴¹ У ставу 4. тачке 1. Амандмана XXXIX иза ријечи „скрати свој мандат“ тачком 2. Амандмана LX додате су ријечи „или буде распуштена“

⁴² Члан 72. Устава допуњен је Амандманом LXXIX

⁴³ Члан 73. Устава допуњен Амандманом LXXX, замијењен је Амандманом XCIX

Члан 75.⁴⁴

Народна скупштина одлучује већином гласова свих народних посланика, ако Уставом није предвиђена посебна већина.

Члан 76.⁴⁵

Право предлагања закона, других прописа и општих аката имају предсједник Републике, Влада, сваки народни посланик или најмање 3.000 бирача.

Члан 77.

Народна скупштина може одлучити да о појединим питањима из своје надлежности одлуку донесе након претходног изјашњавања грађана на референдуму.

Члан 78.

Народна скупштина уређује свој рад и организацију и начин остваривања права и дужности посланика.

Члан 79.

Народна скупштина има предсједника и два потпредсједника које бира на период од четири године.

2. Предсједник Републике

Члан 80.

Предсједник Републике:

- 1) представља Републику;
- 2) предлаже Народној скупштини кандидата за предсједника Владе;
- 3) предлаже Народној скупштини кандидате за предсједника и судије Уставног суда на приједлог Високог судског и тужилачког савјета⁴⁶;
- 4) Предсједник Републике указом проглашава закон у року од седам дана од дана његовог усвајања у Народној скупштини. У том року предсједник Републике може захтијевати од Народне скупштине да поново одлучује о закону.

⁴⁴ Члан 75. Устава замијењен је Амандманом XXXVII

⁴⁵ Члан 76. Устава замијењен је Амандманом XXXVIII; став 2. истог члана брисан је Амандманом LXXXI

⁴⁶ Тачка 3. става 1. члана 80. Устава замијењена је Амандманом XCIII

Предсједник Републике је дужан да прогласи закон који је поново усвојен у Народној скупштини.⁴⁷

- 5) даје помиловања;
- 6) додјељује одликовања и признања утврђена законом;
- 7) обавља и друге послове у складу са Уставом.

Предсједник Републике⁴⁸:

- 1) обавља, у складу са овим Уставом и Уставом Босне и Херцеговине и законом, послове из области безбједности и односа Републике са другим државама и међународним организацијама⁴⁹;
- 2) (брисано ставом 2. Амандмана СХVI);
- 3) Предсједник Републике указом, на приједлог Владе, поставља и опозива шефове представништава Републике Српске у иностранству и предлаже амбасадоре и друге међународне представнике Босне и Херцеговине из Републике Српске⁵⁰;
- 4) образује савјетодавна тијела и стручне службе за обављање послова из своје надлежности.

Два потпредсједника Републике помажу предсједнику Републике у обављању послова које им повјери предсједник Републике.⁵¹

Предсједник има два потпредсједника из различитих конститутивних народа.⁵²

Предсједник Републике одређује који ће га потпредсједник Републике замјењивати у случају привремене спријечености да обавља своје функције.⁵³

Члан 81.

законском снагом и о питањима из надлежности Народне скупштине и именује и разрјешава функционере, које бира, односно именује и разрјешава Народна скупштина.

Ове уредбе односно одлуке о именовању и разрјешењу председник Републике подноси на потврду Народној скупштини чим она буде у могућности да се састане.⁵⁵

Акtima Народне скупштине, односно актима председника Републике ако Народна скупштина не може да се састане, за вријеме ратног стања које прогласе институције Босне и Херцеговине и ванредног стања могу се, изузетно, док то стање траје, обуставити поједине одредбе Устава које се односе на доношење закона, других прописа и општих аката и предузимања мјера републичких органа и на поједине људске слободе и права, осим слобода и права из чл. 10, 11, 13, 14, 15, 17, 18, 19, 20, 24. и 25. Устава, мијењати организација и овлашћења извршних, управних и правосудних органа и њихов персонални састав, као и територијална организација у Републици.⁵⁶

Члан 82.

Председник Републике може тражити од Владе да изложи ставове о појединим питањима од значаја за Републику, сазвати сједницу Владе и ставити на дневни ред питање из њене надлежности.

Члан 83.⁵⁷

На првим непосредним изборима бираће се само један потпредседник Републике.

Председника и потпредседнике⁵⁸ Републике бирају грађани непосредним и тајним гласањем на вријеме од четири године.⁵⁹

Исто лице може бити изабрано за председника или потпредседника Републике највише два пута узастопно.⁶⁰

Председник Републике и потпредседници Републике директно се бирају са листе кандидата за председника Републике Српске, тако што је за

⁵⁵ Став 2. члана 81. Устава замијењен је тачком 2. Амандмана XXXV

⁵⁶ Став 3. члана 81. Устава замијењен је тачком 3. Амандмана XXXV, а иза ријечи "ратног стања" додане су ријечи „које прогласе институције Босне и Херцеговине“, а ријечи „и непосредне ратне опасности“ замијењене су ријечима „ванредног стања“ Амандманом СIХ

⁵⁷ Члан 83. Устава замијењен је тачкама 4. и 5. Амандмана XL

⁵⁸ Ријечи „и потпредседника“ тачком 2. Амандмана LXXXIII замијењена је са „и потпредседнике“

⁵⁹ У ставу 2. члана 83. Устава који је измијењен и допуњен тачкама 4. и 5. Амандмана XL ријечи „вријеме од пет година“ замијењене су Амандманом XCII ријечима „вријеме од четири године“.

⁶⁰ Став 2. тачке 5. Амандмана XL брисан је тачком 3. Амандмана LXXXIII, а досадашњи став 4. постао је став 3.

предсједника изабран кандидат који оствари највећи број гласова, а за потпредсједнике су изабрани кандидати из друга два конститутивна народа који имају највећи број гласова иза изабраног предсједника Републике.⁶¹

Члан 84.

Предсједник Републике и потпредсједници Републике приликом ступања на дужност полажу заклетву пред Народном скупштином.

Члан 85.

У случају непосредне ратне опасности или ратног стања, мандат предсједника Републике продужава се док такво стање траје, односно док се не створе услови за избор предсједника Републике.

Одредбе чл. 85. до 89. Устава о предсједнику Републике односе се и на потпредсједника Републике.⁶²

Члан 86.

(брисан Амандманом С)

Члан 87.

Предсједнику Републике престаје мандат прије истека времена на које је биран у случају оставке или опозива.

Одредбе чл. 85. до 89. Устава о предсједнику Републике односе се и на потпредсједника Републике.⁶³

Члан 88.

Предсједник Републике је одговоран грађанима и они га могу опозвати истим поступком по коме су га и изабрали.

Одредбе чл. 85. до 89. Устава о предсједнику Републике односе се и на потпредсједника Републике.⁶⁴

Члан 89.

Поступак предлагања, избора и опозива предсједника Републике уређује се законом.

Одредбе чл. 85. до 89. Устава о предсједнику Републике односе се и на потпредсједника Републике.⁶⁵

⁶¹ Тачка 5. Амандмана XL допуњена је тачком 4. Амандмана LXXXIII

⁶² Члан 85. допуњен је тачком 6. Амандмана XL

⁶³ Члан 87. допуњен је тачком 6. Амандмана XL

⁶⁴ Члан 88. допуњен је тачком 6. Амандмана XL

⁶⁵ Члан 89. допуњен је тачком 6. Амандмана XL

Савјетодавно тијело највиших уставних институција Републике Српске је Сенат.

Сенат разматра питања од посебног значаја за политички, национални, економски и културни развој Републике Српске и највишим уставним институцијама даје мишљење о питањима из њихове надлежности.

Сенат има до 55 чланова које именује предсједник Републике.

За чланове Сената именују се истакнуте личности из јавног, научног и културног живота.

Сједнице Сената сазива и предсједава им предсједник Републике.

Организација и начин функционисања Сената уређују се законом.⁶⁶

3. Влада и републичка управа

Члан 90.

Влада:

1. предлаже законе, друге прописе и опште акте;
2. предлаже план развоја, просторни план, буџет и завршни рачун;
3. обезбјеђује провођење и извршава законе, друге прописе и опште акте;
4. доноси уредбе, одлуке и друга акта за извршавање закона;
5. даје мишљење о приједлозима закона, других прописа и општих аката које Народној скупштини подноси други предлагач;
6. утврђује начела за унутрашњу организацију министарстава и других републичких органа управе и управних организација, поставља и разрјешава функционере у министарствима, другим републичким органима и управним организацијама;
7. усклађује и усмјерава рад министарстава и других републичких органа и управних организација;
8. врши надзор над радом министарстава и других републичких органа и управних организација и укида или поништава њихове акте који су у супротности са законом или прописом Владе;
9. обавља и друге послове у складу са Уставом и законом.

Влада одлучује о образовању представништва Републике у иностранству.⁶⁷

⁶⁶ Тачкама 1 и 2. Амандмана LIII допуњене су одредбе Устава о предсједнику Републике, а Амандманом CI брисан је став Амандмана LIII који се односи на имунитет чланова Сената

⁶⁷ Члан 90. Устава допуњен је тачком 1. Амандмана XLI, а ријечи „ дипломатских, конзуларних и других“ бришу се Амандманом LXII

Члан 94.

Влада и чланови Владе одговарају Народној скупштини.

Народна скупштина може изгласати неповјерење Влади.

Приједлог за изгласавање неповјерења Влади може поднијети најмање 20 народних посланика.

Влада може поставити питање свог повјерења у Народној скупштини.

Предсједник Владе може предложити Народној скупштини разрјешење члана Владе.

Одлука о разрјешењу Владе или члана Владе сматра се усвојеном ако је за њу гласала већина од укупног броја народних посланика.

Влада и члан Владе могу Народној скупштини поднијети оставку.

Оставка или разрјешење предсједника Владе повлачи оставку Владе.

Влада којој је изгласано неповјерење, која је поднијела оставку или којој је престао мандат због распуштања Народне скупштине, остаје на дужности до избора нове Владе.

Предсједник Републике предлаже кандидата за предсједника Владе у року од 10 дана од дана усвајања оставке, изгласавања неповјерења или престанка мандата претходној Влади због распуштања или скраћивања мандата Народне скупштине, а нова Влада мора бити изабрана у року од 40 дана од дана предлагања кандидата за предсједника нове Владе.

За вријеме трајања мандата Владе, предсједник Владе може, на основу мишљења предсједника Републике и предсједника Народне скупштине, вршити промјене у саставу Владе, о чему обавјештава Народну скупштину.

Ако оцијени да је дошло до кризе у функционисању Владе, предсједник Републике може, на иницијативу најмање 20 посланика и пошто саслуша мишљење предсједника Народне скупштине и предсједника Владе, затражити од предсједника Владе да поднесе оставку. Уколико предсједник Владе одбије да поднесе оставку, предсједник Републике га може разријешити.

Народна скупштина може за вријеме ратног стања и непосредне ратне опасности изгласати неповјерење Влади већином гласова на сједници којој присуствује већина посланика.⁷⁰

Члан 95.

(брисан Амандманом СII)

⁷⁰ Члан 94. Устава допуњен је тачкама 3, 4. и 5. Амандмана XLI

Члан 96.

Организација и начин рада Владе уређују се Законом.

Члан 97.

Послове државне управе обављају министарства и други републички органи управе.

Министарства и други републички органи управе проводе законе и друге прописе и опште акте Народне скупштине и Владе, као и акте предсједника Републике, рјешавају у управним стварима, врше управни надзор и обављају друге управне послове утврђене законом.

Министарства и други републички органи управе су самостални у вршењу Уставом и законом одређених надлежности.

Одређена управна овлашћења законом се могу повјерити предузећима и другим организацијама.

Конститутивни народи и група Осталих ће бити пропорционално заступљени у јавним институцијама у Републици Српској.

Као уставни принцип, таква пропорционална заступљеност ће се базирати на попису из 1991. године, док се Анекс 7. у потпуности не спроведе, у складу са Законом о државној служби Босне и Херцеговине. Овај општи принцип ће се прецизирати ентитетским законима. Ти закони ће утврдити конкретне рокове и регулисаће горе поменути принцип у складу са регионалном етничком структуром ентитета.

„Јавне институције“, као што је то поменуто у горњем тексту, су министарства у Влади Републике Српске, општински органи власти, окружни судови у Републици Српској, као и општински судови у Републици Српској.⁷¹

4. Народна банка

Члан 98.

(брисан Амандманом LXXXVI)

⁷¹ Члан 97. Устава допуњен је Амандманом LXXXV

5. Служба за платни промет и финансијску контролу

Члан 99.

(брисан Амандманом LXXXVII)

VI ТЕРИТОРИЈАЛНА ОРГАНИЗАЦИЈА

Члан 100.

Територијална организација Републике уређује се законом.

Члан 101.

(брисан Амандманом XXXII)

Члан 102.

Општина преко својих органа у складу са законом:

1. доноси програм развоја, урбанистички план, буџет и завршни рачун,
2. уређује и обезбјеђује обављање комуналних дјелатности,
3. уређује и обезбјеђује коришћење градског грађевинског земљишта и пословног простора,
4. стара се о изградњи, одржавању и коришћењу локалних путева, улица и других јавних објеката од општинског значаја,
5. стара се о задовољавању потреба грађана у култури, образовању, здравственој и социјалној заштити, физичкој култури, информисању, занатству, туризму и угоститељству, заштити животне средине и другим областима,
6. извршава законе, друге прописе и опште акте Републике чије извршавање је повјерено општини, обезбјеђује извршавање прописа и општих аката општине,
7. образује органе, организације и службе за потребе општине и уређује њихову организацију и пословање,
8. обавља и друге послове утврђене Уставом, законом и статутом општине.

Систем локалне управе уређује се законом.

Законом се може повјерити вршење послова локалне управе у граду.

Члан 103.

Граду и општини припадају приходи утврђени законом и средства за обављање повјерених послова.

VII ОДБРАНА

Члан 104.⁷²

Право је и дужност свих грађана да бране и штите територију и уставни поредак Босне и Херцеговине и Републике Српске.

Члан 105.

(брисан Амандманом CXVIII)

Члан 106.

(брисан Амандманом CXIX)

Члан 107.

(брисан Амандманом CXIII)

VIII УСТАВНОСТ И ЗАКОНИТОСТ

Члан 108.

Закони, статuti, други прописи и општи акти морају бити у сагласности са Уставом.

Прописи и други општи акти морају бити у сагласности са законом.

Члан 109.

Закони, други прописи и општи акти ступају на снагу најраније осмог дана од дана објављивања, осим ако из нарочито оправданих разлога није предвиђено да раније ступе на снагу.

Прије ступања на снагу, закони, други прописи и општи акти државних органа објављују се у одговарајућем службеном гласилу.

⁷² Члан 104. Устава замијењен је Амандманом CX, а став 2. брисан је амандманом CXVII

Члан 110.

Закони, други прописи и општи акти не могу имати повратно дејство.

Само се законом може одредити да поједине његове одредбе, ако то захтијева општи интерес утврђен у поступку доношења закона, имају повратно дејство.

Кажњива дјела утврђују се и казне за њих изричу према закону, односно према другом пропису, који је важио у вријеме извршења дела, осим ако је нови закон, односно пропис, блажи за учиниоца.

Члан 111.

Државни органи и организације које врше јавна овлашћења могу у појединачним стварима рјешавати о правима и обавезама грађана или примјењивати мјере принуде и ограничења, само у законом прописаном поступку у коме је свакоме дата могућност да брани своја права и интересе и да против донесеног акта изјави жалбу, односно употреби друго законом предвиђено правно средство.

Члан 112.

Свакоме је зајамчено да у поступку пред судом или другим државним органом или организацијом која у вршењу јавних овлашћења рјешава о његовим правима и дужностима, употребљава свој језик и да се упознаје са чињеницама на свом језику.

Члан 113.

Против појединачних аката судова, управних и других државних органа, као и организација које врше јавна овлашћења, донесених у првом степену, може се изјавити жалба надлежном органу.

Законом се, изузетно, може искључити жалба, ако је на други начин обезбијеђена заштита права и законитости.

О законитости коначних појединачних аката, којима државни органи и организације које врше јавна овлашћења рјешавају о правима или обавезама, одлучује суд у управном спору, ако за одређену ствар није законом предвиђена друга судска заштита.

Само законом се може, изузетно, у одређеним врстама управних ствари, искључити управни спор.

Члан 114.

Влада Републике има право да до одлуке Уставног суда обустави од извршења пропис, општи или појединачни акт, за које сматра да су противуставни или противзаконити.

Република има право и дужност да путем републичких органа непосредно обезбиједи извршавање закона и других прописа уколико их органи и организације у Републици не би извршавали.

IX УСТАВНИ СУД

Члан 115.

Уставни суд:

1. одлучује о сагласности закона, других прописа и општих аката са Уставом;
2. одлучује о сагласности прописа и општих аката са законом;
3. рјешава сукоб надлежности између органа законодавне, извршне и судске власти;
4. рјешава сукоб надлежности између органа Републике, града и општине⁷³;
5. одлучује о сагласности програма, статута и других општих аката политичких организација са Уставом и законом.

Уставни суд прати појаве од интереса за остваривање уставности и законитости, обавјештава највише уставне органе Републике о стању и проблемима у тој области и даје им мишљења и приједлоге за доношење закона и предузимање других мјера ради обезбјеђења уставности и законитости и заштите слобода и права грађана, организација и заједница.

Уставни суд може оцјењивати уставност закона и уставност и законитост прописа и општих аката који су престали да важе, ако од престанка важења до покретања поступка није протекло више од једне године.⁷⁴

Уставни суд:

- 1) одлучује о сагласности закона, других прописа и општих аката Народне скупштине са одредбама Устава о заштити виталних интереса конститутивних народа.⁷⁵

Уставни суд одлучује о питањима имунитета, која проистичу из закона којима се уређује имунитет у Републици Српској.⁷⁶

⁷³ У тачки 4. става 1. члана 115. Устава ријеч „области“ брисана је тачком 3. Амандмана XLIII

⁷⁴ Став 1. члана 115. Устава допуњен је тач. 1. и 2. Амандмана XLII

⁷⁵ Став 2. члана 115. Устава допуњен је тачком 1. Амандмана LXXXVIII

⁷⁶ Члан 115. Устава допуњен је Амандманом СIII

Члан 116.⁷⁷

Уставни суд Републике Српске има девет чланова.⁷⁸

Вијеће за заштиту виталног интереса Уставног суда Републике Српске оснива се како би одлучивало о питањима виталног интереса у процедури описаној у Амандману LXXXII. Ово вијеће разматра сва питања која су од виталног интереса.

Вијеће за заштиту виталног интереса састоји се од седам чланова, два из сваког конститутивног народа и један члан из реда Осталих. Судије бира Народна скупштина Републике Српске и Вијеће народа.

Члан 117.⁷⁹

Судија Уставног суда не може вршити никакву другу јавну функцију.

Предсједник и судије Уставног суда уживају имунитет као и народни посланици. О имунитету одлучује Уставни суд.

Члан 118.⁸⁰

Судији Уставног суда престаје функција када то сам затражи.

Судија Уставног суда се разрјешава дужности када буде осуђен за кривично дјело које га чини недостојним за обављање функције, када трајно изгуби способност да обавља функцију, као и из других разлога утврђених Уставом и законом.

Члан 119.⁸¹

Одлуке Уставног суда су општеобавезне и извршне на територији Републике.

Извршење одлука Уставног суда обезбјеђује Влада.

⁷⁷ Ставови 1, 2. и 3. члана 116. Устава брисани су Амандманом СХХ

⁷⁸ Члан 116. Устава допуњен је тачком 2. Амандмана LXXXVIII у којој је Амандманом СХХI ријеч „максимално“ брисана

⁷⁹ Став 2. члана 117. Устава замијењен је тачком 5. Амандмана XLII

⁸⁰ Став 2. члана 118. Устава замијењен је тачком 6. Амандмана XLII

⁸¹ Ријечи „на територији Републике“ у ставу 1. члана 119. Устава додане су Амандманом LXIV

Члан 120.⁸²

Поступак пред Уставним судом, правно дејство његових одлука и друга питања његове организације и рада уређују се законом.

Свако може дати иницијативу за покретање поступка за оцјењивање уставности и законитости.

Поступак пред Уставним судом могу, без ограничења, покренути предсједник Републике, Народна скупштина и Влада, а остали органи, организације и заједнице под условима утврђеним законом.

Уставни суд може и сам покренути поступак за оцјењивање уставности и законитости.

Кад Уставни суд утврди да закон није у сагласности са Уставом или да други пропис или општи акт није у сагласности са Уставом или законом, тај закон, други пропис или општи акт престаје да важи даном објављивања одлуке Уставног суда.

X СУДОВИ И ЈАВНА ТУЖИЛАШТВА

Члан 121.

Судску власт врше судови.

Судови су самостални и независни и суде на основу Устава и закона.

Судови штите људска права и слободе, утврђена права и интересе правних субјеката и законитост.

Члан 121а.⁸³

Судство је самостално и независно од извршне и законодавне власти у Републици Српској.

Високи судски и тужилачки савјет Републике Српске обезбјеђује самосталност, независност, непристрасност, стручност и ефикасност судства и тужилачке функције у Републици Српској. Надлежности Високог судског и тужилачког савјета, између осталог, укључују именоване, спровођење дисциплинског поступка и разрешење судија, осим судија Уставног суда Републике Српске и обухватају и јавне тужиоце и замјенике јавних тужилаца у Републици Српској. Састав и додатне надлежности Високог судског и тужилачког савјета утврђују се законом.

⁸² Члан 120. Устава допуњен је тач. 3. и 4. Амандмана XLII

⁸³ Члан 121а. додан је на основу Амандмана XCIV

Члан 122.

Оснивање, надлежност, организација и поступак пред судовима утврђују се законом.

Члан 123.

Врховни суд Републике, као највиши суд у Републици обезбјеђује јединствену примјену закона.

Члан 124.

Расправљање пред судом је јавно.

Јавност се може искључити у случајевима предвиђеним законом ради заштите посебних интереса Републике, чувања тајне, заштите морала, интереса малолетника, приватног живота учесника у поступку и ради заштите других општих интереса.

Члан 125.

Суд суди у вијећу.

Законом се уређује у којим стварима суди судија појединац.

У суђењу учествују и судије поротници на начин утврђен законом.

Законом се може прописати да у одређеним судовима и у одређеним стварима у суђењу учествују само судије.

Члан 126.⁸⁴

Нико ко учествује у суђењу не може бити позван на одговорност у **кривичном или грађанском поступку** за мишљење изражено приликом доношења судске одлуке, а у поступку покренутом због кривичног дјела учињеног у вршењу судијске функције, не може бити притворен без одобрења **Високог судског и тужилачког савјета**.

⁸⁴ Члан 126. Устава измијењен је Амандманом ХCV

Члан 127.⁸⁵

Судије, осим резервних судија, именују се доживотно, уколико овим уставом није другачије утврђено, осим ако не поднесу оставку, ако се не пензионишу или не буду разрјешени с разлогом од стране Високог судског и тужилачког савјета у складу са законом. Судијама исто тако, може изузетно престати судијска функција као резултат процеса одабира након реорганизације судова за време прелазног периода, како се утврђује законом којим се оснива Високи судски и тужилачки савјет Републике Српске. Навршење старосне доби прописане за обавезан одлазак у пензију за судије утврђују се законом. Услови обављања функције за судије, укључујући и имунитет, утврђују се законом. Плата и друге накнаде судији не могу бити умањени за вријеме вршења судијске функције, осим као посљедица дисциплинског поступка у складу са законом.

Судија не може вршити јавну функцију нити било какав посао који доноси зараду а који су законом утврђени као неспојиви са судијском функцијом.

Члан 128.

Јавно тужилаштво је самосталан државни орган који гони учиниоце кривичних и других по закону кажњивих дјела и улаже правна средства ради заштите законитости.

Оснивање, организација и надлежности јавног тужилаштва уређују се законом.

Јавно тужилаштво врши своју функцију на основу Устава и закона.

Члан 129.⁸⁶

Јавни тужиоци и замјеници јавних тужилаца именују се на период утврђен законом, осим ако не поднесу оставку, ако се не пензионишу или не буду разрјешени с разлогом од стране Високог судског и тужилачког савјета у складу са законом. Јавним тужиоцима и замјеницима јавних тужилаца може изузетно престати функција као резултат процеса одабира након реорганизације јавних тужилаштава за вријеме прелазног периода, како се утврђује законом којим се оснива Високи судски и тужилачки савјет. Навршење старосне доби прописане за обавезан одлазак у пензију за јавне тужиоце и замјенике јавних тужилаца утврђује се законом. Услови обављања функције за јавне тужиоце и замјенике јавних тужилаца, укључујући и имунитет, утврђују се законом.

Јавни тужилац или замјеник јавног тужиоца не може обављати службу или било какав посао који доноси зараду а који су законом утврђени као неспојиви са његовом функцијом.

⁸⁵ Члан 127. Устава измијењен је Амандманом XCVI

⁸⁶ Члан 129. Устава измијењен је Амандманом XCVII

Члан 130.⁸⁷

Судије, укључујући и предсједнике судова, јавне тужиоце и замјенике јавних тужилаца одабира, именује, проводи дисциплински поступак против и разрјешава Високи судски и тужилачки савјет у складу са законом.

Члан 131.

Адвокатура је самостална и независна дјелатност и служба која пружа правну помоћ.

Организација и рад адвокатуре уређују се законом.

XI ПРОМЈЕНА УСТАВА

Члан 132.

Приједлог да се приступи промјени Устава Републике могу поднијети предсједник Републике, Влада и најмање 30 посланика Народне скупштине.

О приједлогу да се приступи промјени Устава одлучује Народна скупштина већином гласова народних посланика.

Члан 133.

Нацрт акта о промјени Устава утврђује Народна скупштина већином гласова од укупног броја народних посланика.

Нацрт акта о промјени Устава ставља се на јавну расправу.

Члан 134.

Након проведене јавне расправе о нацрту акта о промјени Устава, Комисија за уставна питања Народне скупштине утврђује приједлог акта о промјени Устава.

⁸⁷ Члан 130. Устава измијењен је Амандманом ХCVIII

Члан 135.⁸⁸

О приједлогу акта о промјени Устава одлучују Народна скупштина и Вијеће народа.

Промјена Устава усвојена је ако за њу гласа најмање двије трећине од укупног броја народних посланика и већина чланова Вијећа народа из сваког конститутивног народа и Осталих.

Ако промјена Устава не буде усвојена, приједлог за промјену по истом питању не може се поновити прије истека три мјесеца од дана када је приједлог одбијен.

Члан 136.

Акт о промјени Устава проглашава Народна скупштина.

Члан 137.

Устав Републике може се мијењати уставним амандманима.

У случају ратног стања или непосредне ратне опасности Народна скупштина може утврдити приједлог промјене Устава и усвојити уставне амандмане на истом засједању (без отварања јавне расправе).

XII ЗАВРШНЕ ОДРЕДБЕ

Члан 138.

(брисан Амандманом ХС)

Члан 138а.⁸⁹

Као изузетак од принципа из члана 127. овог Устава, плата и/или друге накнаде судији могу бити умањени законом донесеним до 10. јануара 2006. године.

⁸⁸ Ставови 1. и 2. члана 135. Устава замијењени су Амандманом LXXXIX

⁸⁹ Члан 138а. додан је Амандманом CXIV

Умањење из става 1. овог члана може се извршити само једном.

Ст. 1. и 2. овог члана не могу се тумачити тако да је на било који начин или у било којем облику, директно или индиректно, дозвољено неко друго умањење плата и/или других накнада судији заштићених чланом 127. овог Устава.

Од датума усвајања амандмана на Уставе ентитета, Уставна комисија Републике Српске (коју је формирао Високи представник) ће се придржавати принципа садржаних у овом документу.

Након следећих општинских избора коначан начин бирања чланова у Вијећу народа уређује Народна скупштина и Вијеће народа.⁹⁰

Члан 139.

Овај Устав ступа на снагу даном његовог проглашења.

Члан 140.

За провођење овог Устава донијеће се уставни закон.

⁹⁰ Амандман ХСІ